

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, fakss 67321049, e-pasts pasts@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

23.07.2020

Atzinums Nr. 4-03/11

Par Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2020.–2030. gadam Vides pārskatu

2020. gada 2. jūlijā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM) Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs) ir iesniegusi plānošanas dokumenta “Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2020.–2030. gadam” (turpmāk – Pamatnostādnes) stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – SIVN) papildināto vides pārskatu (turpmāk – Vides pārskats). SIVN veica un Vides pārskatu sagatavoja I. Gavena (turpmāk – Izstrādātāja). Pamatnostādnes izstrādāja VARAM.

Likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (turpmāk – Novērtējuma likums) 23. pieci *prim* panta sestā daļa noteic, ka Birojs sniedz atzinumu par vides pārskatu, ņemot vērā vides pārskata atbilstību normatīvo aktu prasībām un izraudzītā risinājuma pamatojumu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi. Turpat noteikts, ka gadījumā, ja izraudzītais risinājums nav pietiekami pamatots, Birojs atzinumā norāda iebildumus, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

Šis Biroja atzinums par Vides pārskata projektu sagatavots atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pieci *prim* panta sestās daļas prasībām, vērtējot izraudzītā risinājuma pamatojumu un tā ietekmes uz cilvēku veselību un vidi būtiskumu, un tajā ietverti iebildumi, kas ņemami vērā, lemjot par plānošanas dokumenta apstiprināšanu.

I. Vides pārskatā ietvertā informācija un izraudzītā risinājuma pamatojums:

Plānošanas dokumenta Vides pārskats atbilstoši Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” IV nodaļas “Vides pārskatā iekļaujamā informācija” (turpmāk – Noteikumi Nr.157) 8. punktā noteiktajam ietver šādu informāciju:

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, risinājumi un iespējamās alternatīvas

- 1.1. Plānošanas dokuments atbilst tiem plānošanas dokumentiem, kuriem nepieciešams veikt SIVN procedūru atbilstoši Noteikumu Nr. 157 II daļā noteiktajam, ņemot vērā plānošanas dokumentu raksturu un ietekmi.
- 1.2. Pamatnostādnes ir nacionāla līmeņa ilgtermiņa plānošanas dokuments, kas izstrādāts atbilstoši Vides politikas pamatnostādnēs 2014. – 2020. gadam (apstiprinātas ar Ministru kabineta 2014. gada 26. marta rīkojumu Nr. 130 “Par Vides politikas pamatnostādnēm

2014. – 2020. gadam”) noteiktajam rīcības virzienam 3.3. pasākums 1) “zemes dzīļu izmantošanas stratēģijas (plānošanas dokumentu) izstrāde, katru derīgo izrakteņu veidu izdalot atsevišķi”, kā arī Latvijas Republikas Saeimas Ilgtspējīgas attīstības komisijas 2016. gada 13. oktobra vēstulei Nr. 142.9/17–21–12/16, kurā lūgts sagatavot kūdras nozares attīstības stratēģiju, kā arī citiem dokumentiem, kas noteic priekšnoteikumus Pamatnostādņu izstrādes nepieciešamībai.

1.3. No Pamatnostādņem un to Vides pārskata izriet, ka Pamatnostādnes izstrādātas, izvērtējot valstī esošo stāvokli un problēmas zemes dzīļu, tai skaitā kūdras resursu apsaimniekošanā, paredzot atbilstošas rīcības ilgtspējīgas kūdras resursu apsaimniekošanas nodrošināšanai.

1.4. Pamatnostādņēs ietvertas šādas sadaļas (apskatāmie jautājumi):

- 1.4.1. 1. sadaļā *Zemes dzīļu izmantošanas politikas mērķi un pastāvošo problēmu raksturojums* definēti galvenie **mērķi** kūdras resursu apsaimniekošanā: 1) novērtēt kūdras ilgtspējīgas izmantošanas potenciālu, ņemot vērā saistīto nozaru, tautsaimniecības un sabiedrības intereses dabas aizsardzībā, klimata pārmaiņu ierobežošanā un rekreācijas vajadzības, 2) radīt priekšnoteikumus ilgtspējīgai kūdras resursu apsaimniekošanai un prognozējamai resursu pieejamībai un 3) nodrošināt sistemātisku datu par kūdrāju izplatību un pieejamiem kūdras resursiem ieguvī, aktualizēšanu un uzturēšanu, kā arī identificējot un raksturojot problēmas kūdras nozarē;
- 1.4.2. 2. sadaļā *Politikas rezultāti un rezultatīvie rādītāji* noteikts galvenais sasniedzamais rezultāts – nodrošināta kūdras resursu ilgtspējīga izmantošana, kur šā mērķa sasniegšana tiek vērtēta ar četriem **rezultatīvajiem rādītājiem**: 1) degradēto purvu un vēsturisko kūdras ieguves vietu platība, kurai izstrādāts pasākumu plāns rekultivācijai, 2) platība, par kuru nodrošināta zinātniski pamatota informācija par kūdras resursu izmantošanas potenciālu tautsaimniecībā, 3) nodrošināta prognozējama kūdras resursu pieejamība tautsaimniecībā¹ un 4) nodrošināts siltumnīcefekta gāzes (turpmāk – SEG) emisiju, kas saistītas ar kūdras ieguvī un platībām, kur notiek vai notikusi kūdras ieguve, nulle pieaugums pret 2005.–2009. gada perioda vidējo SEG emisiju līmeni²;
- 1.4.3. 3. sadaļā *Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas mērķi un rīcības virzieni mērķu sasniegšanai* definēti trīs galvenie **rīcības virzieni** politikas mērķu sasniegšanai: 1) veikt kūdras atradņu inventarizāciju un nodrošināt ilgtspējīgu kūdras resursu apsaimniekošanu un izmantošanu tautsaimniecībā, 2) pilnveidot purvu izmantošanas juridisko ietvaru un celt institucionālo kapacitāti un 3) pilnveidot informācijas pieejamību un veicināt zinātnisko pētniecību un inovatīvus risinājumus kūdras ieguvei un izstrādei un SEG emisiju uzskaitēi. Katram no rīcības virzieniem tiek noteikti konkrēti uzdevumi ar izpildes termiņu, kā arī atbildīgā un līdzatbildīgā institūcija par izpildi;
- 1.4.4. 5. sadaļā *Teritoriālā perspektīvā* noteikta teritorija, kurai ir saistošs izstrādātais plānošanas dokuments, t.i. – visā Latvijas teritorijā;

---

¹ Noteikts, ka rezultatīvais rādītājs var svārstīties 10 % robežās atkarībā no tirgus situācijas un ieguves apstākļiem vai biotopu saglabāšanas nepieciešamības.

² Rezultatīvā rādītāja noteikšana paredzēta saskaņā ar Zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (turpmāk – ZIZIMM) regulā iekļautajiem uzskaites nosacījumiem mitrāju kategorijai (7.3. pants: 2026.–2030. gada periodā visas dalībvalstis uzskaita apsaimniekotos mitrājos radušās emisijas un piesaisti, ko aprēķina, no emisijām un piesaistes, kuras radušās attiecīgajos periodos, atņemot vērtību, kas iegūta, ar pieci reizinot dalībvalsts vidējās gada emisijas un piesaisti, kuras apsaimniekotos mitrājos radušās 2005.–2009. gada bāzes periodā)

- 1.4.5. 6. sadaļā *Ietekmes novērtējums uz valsts un pašvaldību budžetiem* ir definēts, ka Pamatnostādnēs iekļauto uzdevumu īstenošana notiks pašreizējā un plānotā budžeta ietvaros, neparedzot papildus finansējumu.
- 1.5. Plānošanas dokumentam pievienoti 4 pielikumi: 1) *Situācijas apraksts*, kas ietver plašu informatīvo materiālu par purviem, kūdru, tās izmantošanas iespējām, tai skaitā analizējot kūdras ieguves ietekmes uz vidi, 2) *Kūdras atradnes un īpaši aizsargājamās dabas teritorijas*, 3) *Vēsturiskās kūdras ieguves vietas* un 4) *Izziņa par atzinumos sniegtajiem iebildumiem*.
- 1.6. Plānošanas dokuments izstrādāts ar sabiedrības līdzdalību, iesaistoties nozaru pārstāvjiem, ekspertiem, zinātniekiem, sabiedrisko organizāciju, valsts pārvaldes pārstāvjiem u.c. interesentiem. Atbilstoši norādītajam – izstrādes procesā plānošanas dokumenta īstenošanai izvēlēta visracionālākā no izvērtētajām alternatīvām. Vides pārskatā aplūkotas izstrādes procesā vērtētās plānošanas dokumenta alternatīvas, tostarp alternatīvas, kuras vērtējuma rezultātā atzītas par neatbilstošām un neīstenojamām šādos kūdras resursu ieguves un izmantošanas aspektos:
- 1.6.1. **Alternatīvie risinājumi saistībā ar “Tumšās kūdras” izmantošanu un klimata pārmaiņām.** Sākotnējā plānošanas dokumenta versijā tika iekļautas rīcības, kas veicinātu “*tumšās kūdras*” izmantošanu enerģētikā. Ja tiktu īstenots šis risinājums, būtu sagaidāms, ka plānošanas dokumentā izvirzītie uzdevumi “*tumšās kūdras*” izmantošanas veicināšanai radītu negatīvu ietekmi plānotajiem SEG emisiju samazināšanas mērķiem, kā arī būtu pretrunā ar citu klimata pārmaiņu plānošanas dokumentu mērķiem. Norādīts, ka plānošanas dokumentā sākotnēji nebija iekļauti risinājumi enerģētikā izmantotās kūdras radīto ietekmju kompensēšanai, tai skaitā, kūdras ieguves procesa radīto SEG emisiju kompensācijai. Plānošanas dokuments saskaņošanas gaitā ticis papildināts ar papildu rezultātīvo rādītāju: “*Nodrošināts SEG emisiju, kas saistītas ar kūdras ieguvi un platībām, kur notiek vai notikusi kūdras ieguve, nulle pieaugums pret 2005.–2009.gada perioda vidējo SEG emisiju līmeni*”, tādējādi, turpinot kūdras izmantošanu, jānodrošina pašreizējo emisiju samazinājums. Tā kā izvēlēts neattīstīt “*tumšās kūdras*” izmantošanu enerģētikā, izslēgts uzdevums “*veicināt kūdras resursu ilgtspējīgu izmantošanu, nodrošinot “tumšās kūdras” izmantošanu enerģētikā, tādējādi stiprinot valsts enerģētisko neatkarību*”, tā vietā nosakot alternatīvu pasākumu “*veikt “tumšās kūdras” izmantošanas iespēju pētījumus*”. Tāpat no plānošanas dokumenta tika izslēgts uzdevums “*izvērtēt iespēju noteikt kūdru kā biomasu, iesaistot diskusijā dažādu saistīto sfēru pārstāvjus un ņemot vērā starptautisko normu prasības*”, bet papildināts ar uzdevumiem “*Izstrādāt pētījumu par mehānisma izveides iespējām SEG emisiju, kas veidojas kūdras ieguves procesā un no platībām, kur notiek vai notikusi kūdras ieguve un kas rodas kūdras kā energoresursa izmantošanai enerģijas ražošanā Latvijā iekārtās, kas nav iekļautas likuma “Par piesārņojumu” 2. pielikumā, kompensācijai. Ņemot vērā pētījuma rezultātus, izstrādāt kompensācijas mehānisma piemērošanas metodiku.*”. Papildus plānošanas dokumentā norādīts, ka jāsekmē, lai kūdras izmantošana enerģētikā tiek samazināta līdz minimumam. Izstrādātājas vērtējumā plānošanas dokumentā paredzētā alternatīva neattīstīt “tumšās kūdras” izmantošanu enerģētikā un iekļaut rīcības SEG emisiju samazināšanai un ietekmes kompensēšanai ir atbalstāma, jo radīs mazāku ietekmi uz vidi.
- 1.6.2. **Alternatīvie risinājumi saistībā ar kūdras produktu ar pievienoto vērtību ražošanas veicināšanu.** Plānošanas dokumenta sākotnējā redakcijā 1. rīcības virziena sasniegšanai tika izvirzīts uzdevums “*veicināt kūdras iekšējo patēriņu reģionos, kas ļaus nodrošināt darba vietas attiecīgā reģionā*”. Šajā gadījumā nav

konkrēti norādīts, kādam patēriņam plānots kūdras izmantot, neizslēdzot – kā kurināmo, kas iespējami var radīt ietekmi uz vidi. Tādējādi Pamatnostādņu izstrādes laikā uzdevums aizvietots ar jaunu uzdevumu “*veicināt produktu ar pievienoto vērtību (kūdras substrātu) ražošanu Latvijā un to daļas palielināšanu eksportā*”, veicinot tieši kūdras substrātu ražošanu, ko izmanto dārzkopībā, kas arī šajā gadījumā līdzvērtīgi nodrošinās darba vietas. Izstrādātājas vērtējumā noteiktais uzdevums 1. rīcības virziena ietvaros ir racionāls risinājums, jo plānotais pasākums ir gan vērsts uz to, lai samazinātu neapstrādātas kūdras eksportu, gan nodrošinātu darba vietas, tāpat netiek veicināts iekšējais patēriņš kūdras kā kurināmā izmantošanai, kas radītu būtiskāku negatīvu ietekmi uz vidi. Vienlaikus Vides pārskatā akcentēts, ka “*svarīgi nodrošināt, ka produktu ar pievienoto vērtību radīšana notiek, neintensificējot kūdras ieguves apjomus*”.

- 1.6.3. **Alternatīvie risinājumi saistībā ar rekultivācijas pasākumu izstrādi vēsturiskajām un degradētajām kūdras ieguves vietām.** Pamatnostādņu izstrādes procesā noteikts, ka degradēto purvu un vēsturisko kūdras ieguves vietu platība, kurai jāizstrādā pasākumi rekultivācijai, ir **26 232 ha** (atbilstoši projekta „*Latvijas kūdras atradņu datu kvalitātes analīze, ieteikumu sagatavošana to uzlabošanai un izmantošanai valsts stratēģijas pamatdokumentu sagatavošanā*” rezultātiem). Kā alternatīva tika izskatīta LIFE Restore projektā “*Degradētu kūdrāju atbildīga izmantošana un ilgtspējīga izmantošana Latvijā*” (turpmāk – LIFE Restore projekts) konstatētā vēsturisko un degradēto kūdras ieguves vietu platība. Īstenojot LIFE Restore projektu, noteiktas **18 010 ha** teritorijas, kurās kūdras ieguve ir pārtraukta vai pabeigta un nav datu par to, ka veikta teritorijas rekultivācija. Vienlaikus saskaņā ar Pamatnostādņēs minēto – LIFE Restore projekta ietvaros identificēti 50 179 ha degradētu kūdrāju, kas galvenokārt vērtēti kamerāli, bet ģeoloģiskais apsekojums (ne ģeoloģiskā izpēte) veikta tikai daļā (Pamatnostādņēs nav norādītas platības, bet tikai norādīts, ka apsekojums veikts 78 kūdrājos). Izstrādātājas vērtējumā, ņemot vērā vides aizsardzības intereses attiecībā uz vēsturisko un degradēto derīgo izrakteņu ieguves vietu rekultivāciju, atbalstāms plānošanas dokumentā noteikt kā rezultatīvo rādītāju tieši **26 232 ha** (t.i. – lielāko platību), bet no ekosistēmu pakalpojumu viedokļa dodama priekšroka rekultivācijas veidam “*sagatavošana renaturalizācijai*”.
- 1.6.4. **Alternatīvie risinājumi saistībā ar tautsaimniecībai pieejamo kūdras resursu apjomu.** Plānošanas dokumentā, ņemot vērā ekonomiskos apsvērumus, 1. rīcības virziena ietvaros noteikts uzdevums “*izvērtēt valstī pieejamos kūdras resursus un, ņemot vērā ekonomiskos, sociālos, bioloģiskās daudzveidības un klimata aspektus, nodrošināt, ka līdz 2030. gadam izmantošanai tautsaimniecībā pieejamā kūdrāju platība un resursu apjoms ir līdzvērtīgs 2020. gada 1. janvāra licences laukumu platībai un apjomam*” jeb 26 000 ha vai 1,2 milj.t. (**1. alternatīva**). No Pamatnostādņēm izriet, ka rezultatīvais rādītājs noteikts kā nemainīgi pieejamas platības/ apjoma vidējais rādītājs katru kalendāro gadu desmit gadu griezumā. Papildus plānošanas dokuments noteic nepieciešamību pilnveidot rekultivācijas regulējumu un modernizēt kūdras ieguves tehnoloģijas, lai kompensētu radītās ietekmes uz vidi. Izstrādātājas vērtējumā, lai Pamatnostādņēs izvēlēto scenāriju īstenotu un samazinātu ietekmi uz vidi, primāri jāizvērtē ieguves iespējamība vēsturiskajās un degradētajās kūdras ieguves vietās, kur tas iespējams. Tāpat secināts, ka nepieciešams izvairīties no licenču laukumu paplašināšanas teritorijās, kas atrodas vai robežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (turpmāk – ĪADT), tai skaitā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām teritorijām (Natura 2000). Šim uzdevumam un rezultatīvajam rādītājam papildus izskatīti divi alternatīvi risinājumi:

1.6.4.1.2. **alternatīva:** *nodrošināt prognozējamu kūdras resursu pieejamību atbilstoši aktīvajām kūdras ieguves platībām.* Norādīts, ka saskaņā ar LIFE Restore projekta aplēsēm aktīvā ieguves platība 2016. gadā sastādīja ~ 15 000 ha, kas ir vērā ņemami mazāk platība par spēkā esošo kūdras ieguves licenču laukumu platībām uz 2020. gadu (aprēķināti kā ~ 26 000 ha). Pamatnostādnēs norādīts, ka pašlaik netiek nodrošināta reprezentatīva uzskaitē, cik liela ir aktīvo kūdras ieguves vietu platība gada griezumā, tādēļ šādu vērtību noteikt kā rezultatīvo rādītāju nebūtu pamatoti. Skaidrots, ka atšķirība starp aktīvajām ieguves platībām un licenču laukumu platībām veidojas, jo kūdras resursa atdalīšana no dabiskās vides notiek pakāpeniski, kā arī to ietekmē izmantotās tehnoloģijas un pieprasījums. Lai gan kūdras ieguve (šajā gadījumā saprotot jau atsegtus kūdras laukus) notiek tikai daļā licences laukuma, pārējā licences laukuma daļā var notikt arī sagatavošanas darbi, piemēram, koku apauguma novākšana, nosusināšanas grāvju ierīkošana un infrastruktūras ierīkošana, tāpēc pieņemts, ka visa licences laukuma platība ir kūdras ieguves teritorija (kūdras ieguves ietekmēta teritorija). Ņemot vērā minēto, Vides pārskatā iekļauts vērtējums, ka šīs alternatīvas izvēle pilnībā nesasniegtu savu mērķi (neatspoguļo teritoriju, kurā tiek radīta ietekme uz vidi);

1.6.4.2.3. **alternatīva:** *pamatnostādņu īstenošanas periodā kūdras ieguve pieļaujama tikai tajās licenču laukumu platībās, kas noteiktas līdz noteiktam laikam, piemēram, līdz 2020. gada 1. janvārim.* Šajā gadījumā tiktu nodrošināts, ka netiek pieļauta jaunu platību apguve vai paplašināšana, tādējādi nepieļaujot iespēju, ka tiek ietekmēti jauni neskarti purvi, kas no vides ietekmes aspekta būtu vēlamākais scenārijs. Vienlaikus secināts, ka šādā gadījumā tiktu radīta ietekme uz tautsaimniecību (ekonomiskais aspekts), jo, nosakot ierobežotu kūdras ieguvi tirgū, tiktu regulēts brīvais tirgus, t.sk. traucēta nozares konkurētspēja pasaules tirgū. Secināts, ka lielā daļā kūdras purvu, lai uzsāktu rekultivācijas darbus, ir iespējams pabeigt kūdras ieguvi, bet apskatītās alternatīvas gadījumā šīs teritorijas nevarētu nodot ieguvei, jo kvota būtu sasniegta. Secināts, ka šādi piemērotie ierobežojumi rada negatīvu ietekmi uz tautsaimniecību un arī vidi (attiecībā uz rekultivāciju), tādēļ šis scenārijs kā alternatīva tiek uzskatīta par neīstenojamu, jo netiek sabalansētas ilgtspējīgas attīstības dimensijas.

1.7. Saistībā ar plānotajiem attīstības virzieniem un mērķiem, kā arī plānošanas dokumenta iespējamām alternatīvām Birojs sniedz savu viedokli:

1.7.1. Saskaņā ar Novērtējuma likuma 1. panta 7. punktu un Noteikumu Nr. 157 8.7. punktu Vides pārskatā identificē, apraksta un izvērtē plānošanas dokumenta un iespējamo alternatīvu ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta izstrādes mērķus un teritoriju, kura varētu tikt ietekmēta. Dažādu risinājumu novērtēšanas mērķis ir izvēlēties un pamatot piemērotāko risinājumu;

1.7.2. Birojs secina, ka Pamatnostādņu izstrādes gaitā vērtēti un apsvērti dažādi risinājumi sasniedzamo mērķu realizācijai. Aktualizējot Vides pārskatu, tas vērā ņemami pilnveidots, alternatīvie risinājumi ņemti vērā, izdarīti apsvērumi par vairākiem scenārijiem. Vērtējums papildināts, skaidrojot, kādi iespējamie varianti bijuši izskatīti plānošanas dokumenta izstrādes gaitā, tai skaitā – pamatojoties uz diskusiju rezultātiem. Izstrādātāja ir norādījusi uz Pamatnostādņu izvirzītajām rīcībām un to uzdevumiem kūdras ieguves, izmantošanas un rekultivācijas aspektos, kas plānošanas dokumenta izstrādes laikā ir mainītas, sniedzot skaidrojumu šādu izmaņu veikšanai plānošanas dokumenta sākotnējā versijā. Saistībā ar alternatīvu novērtējumu un apsvērumiem Birojs izteic šādu viedokli, vienlaikus vērš uzmanību un aicina ņemt vērā sekojošo:

- 1.7.2.1. Vides problēmas politikas plānošanas dokumentiem tipiski ir saistītas ar tiem attīstības virzieniem, kur saduras vairākas intereses, kur jāmeklē kompromiss un līdzsvars. No Pamatnostādnēm šādi konflikti izriet vairākās jomās, tādēļ Pamatnostādnēm laika gaitā izstrādātas vairākas redakcijas, par rīcības virzieniem un rezultātīvajiem rādītājiem notikušas plašas diskusijas.
- 1.7.2.2. Šādā ziņā Birojs pozitīvi vērtē gan paša plānošanas dokumenta, gan Vides pārskata transformācijas kontekstā ar alternatīvo risinājumu izvērtējumu, piemēram, “*tumšās kūdras*” izmantošanai, ņemot vērā klimata pārmaiņu jautājumus. Biroja ieskatā sabiedrības un nozaru pārstāvju aktīvā līdzdalība, dažādu risinājumu un savstarpējo konfliktu izsvērums un analīze – ir palīdzējis nonākt pie labāka lēmuma, tas izgaismojis problēmas, nostiprinājis redzējumu par rīcībām, kas šajā virzienā nepieciešamas. Arī citos aspektos rastas kompromisa redakcijas, uzklaušiti un iespēju robežās ņemti vērā daudzveidīgi – arī pretrunīgi – iebildumi un viedokļi.
- 1.7.2.3. Vienlaikus atsevišķos aspektos turpina izgaismoties interešu sadursme, kas saistīta arī ar pakāpi, kādā pašreizējā plānošanas stadijā veikta izpēte, lai pamatotu iespējamus lēmumus. Jo īpaši asi tas iezīmējas ietekmes uz bioloģisko daudzveidību kontekstā, jo Pamatnostādnēs iestrādāts ambiciozs mērķis, definēt konkrētas platības, kādās nodrošināt prognozējamu kūdras resursu pieejamību, tomēr gan no pašām Pamatnostādnēm, gan no to Vides pārskata izriet, ka arī pati plānošanas dokumenta izstrādātāja apzinās – konkrētas platības, kādās varēs tikt veikta kūdras ieguve, būs atkarīga no katras konkrētas darbības novērtējuma. Atsevišķus jautājumus, kas saistīti ar konkrētu rezultātīvo rādītāju novērtējumu Birojs aplūkos tālākajās šī Biroja atzinuma nodaļās, tomēr saistībā ar apsvērtajiem alternatīvu risinājumiem tautsaimniecībai pieejamo kūdras resursu apjomam Birojs vērš uzmanību un aicina ņemt vērā turpmāk norādīto.
- 1.7.2.4. Atsaucoties uz Nacionālais enerģētikas un klimata plānu 2021.-2030. gadam, Pamatnostādnēs secināts, ka nepieciešams veicināt vēsturiski izmantoto (citviet minēts – vēsturiski izmantoto un degradēto) kūdras ieguves vietu rekultivāciju, izvēloties piemērotāko rekultivācijas veidu. Atzīts, ka ļoti svarīgi ir veikt šo ieguves vietu rekultivāciju, lai degradētās teritorijas atgrieztu saimnieciskajā aprītē. Norādīts, ka identificēti 190 laukumi ar kopējo platību 26 232 ha, kuros dažādos laika periodos ir veikta vai, iespējams, ir veikta kūdras ieguve ar dažādām kūdras ieguves metodēm, tāpat norādīts, ka šīs identificētās vietas apkopotas Pamatnostādņu 3. pielikumā “*Vēsturiskās kūdras ieguves vietas*” un Pamatnostādņu izpratnē tiek sauktas par vēsturiskajām kūdras ieguves teritorijām. Vienlaikus saistībā ar tālākajām rīcībām vēsturisko kūdras ieguves vietu kontekstā Pamatnostādnēs un Vides pārskatā akcentēts arī tāds viedoklis, ka nepieciešams lauka darbos vēl turpināt pētīt šīs platības, novērtēt tajās esošo kūdras apjomu un pieņemt lēmumu par tālāku izmantošanu kūdras ieguvei vai rekultivācijas veikšanu. Tāpat pausts viedoklis, ka jaunu licenču laukumu noteikšanas gadījumā pēc iespējas jāizvairās no neskartu kūdras purvu apgūšanas, vispirms izvērtējot iespēju veikt kūdras ieguvi (ja pēc ģeoloģiskās izpētes datiem tas ir racionāli iespējams) vēsturiskajās kūdras ieguves vietās. Minētais mudina domāt, ka ar Pamatnostādņu risinājumiem pēc iespējas samazināta iespēja veikt kūdras ieguvi tādās platībās, kas nav jau ietekmētas, tomēr šāds secinājums ir tikai šķietams, jo 3. pielikumā uzskaitītās teritorijas nav analizētas tādā veidā, kas ļauj katras vietas kontekstā izdarīt secinājumu par līdzšinējo ieguvi, iepriekšējās ietekmes pakāpi un īpaši aizsargājamām dabas vērtībām. Tāpat

jāņem vērā, ka minētās teritorijas Pamatnostādņu 1. rezultatīvajā rādītājā noteiktas kā tādas, kurām līdz 2030. gadam jau izstrādājams rekultivācijas plāns, savukārt 3. rezultatīvais rādītājs paredz, ka prognozējamā kūdras resursu pieejamība tautsaimniecībā katru gadu saglabājas 26 000 ha. Birojs pozitīvi vērtē un par pilnībā atbalstāmu uzskata pieeju, ka, lemjot par kūdras ieguves iespējām, prioritāri vērtējamās jau ietekmētās teritorijas. Tomēr Pamatnostādnes nostiprinātā pieeja nenozīmē, ka 3. rezultatīvajā rādītāja sasniegšanai par tautsaimniecībā pieejamo kūdras resursu (26 000 ha) būtu uzskatāmas Pamatnostādņu 3.pielikumā noteikto vēsturisko kūdras ieguves teritoriju platības. Nav šaubu, ka Pamatnostādņu izpratnē tās ir arī citas teritorijas, jo īpaši tādēļ, ka 3.pielikumā norādītās identificētas kā tādas, kurās svarīgi veikt rekultivāciju.

- 1.7.2.5. Birojs secina, ka saistībā ar 1. alternatīvas īstenošanu Vides pārskatā iekļauts pieņēmums, ka licenču laukumu paplašināšanās (jaunu teritoriju apgūšana), lai sasniegtu 3. rezultatīvo rādītāju, nav paredzama būtiska. Tas pamatots ar kūdras ieguves specifiku, jo vienā licences laukumā ieguve tiek veikta ilgstoši. No vienas puses – šādam secinājumam var piekrist un tas ir pamatots, jo saskaņā ar likuma “*Par zemes dzīlēm*” 9. pantu licenci kūdras ieguvei izsniedz uz laiku līdz 75 gadiem. Ja noteikts licences laukums un izsniegta licence, tā turpina būt spēkā būtiski ilgākā laikā par Pamatnostādņu īstenošanas periodu (10 gadi). Attiecīgi, ja izsniegta licence, prognozēto 10 gadu periodā nosacījumi pieejamam kūdras resursam šajā vietā būtiski nemainās. Tomēr no otras puses – pašreizējā plānošanas stadijā nav precīzi prognozējama jaunu licenču laukumu noteikšanas dinamika. Lai arī Vides pārskats un Pamatnostādnes šajā ziņā satur gan vērtējumu, gan datus, iztrūkst to analīze tādā veidā, kas caurskatāmi un viennozīmīgi ļautu secināt, cik lielā mērā (un sākot no kura kalendārā gada) jaunu licenču saņemšana (un kādās platībās) būtu nepieciešama, lai 3. rezultatīvo rādītāju varētu sasniegt. Nav izslēgts, ka kādā no plānošanas perioda gadiem, ievērojamo daļu no Pamatnostādnes prognozētā ieguves apjoma nodrošinātu tieši no jauna izsniegtās licences, tai skaitā jaunā vietā, tomēr no pašlaik pieejamās informācijas to nav iespējamas novērtēt.
- 1.7.2.6. Arī saistībā ar 2. alternatīvas izvērtējumu Birojs aicina caurlūkot Vides pārskatā iekļautos apsvērumus, jo tie var radīt priekšstatu, ka atšķirību starp vērtētajām aktīvajām kūdras ieguves platībām (~ 15 000 ha) un uz 2020. gada janvāri spēkā esošo licenču laukumu platībām (26 000 ha) veido tikai tās teritorijas, kurās kūdras ieguve vēl nav uzsākta. Ticami, ka daļā esošo licenču laukumu situācija ir tieši pretēja – atšķirību veido teritorijas, kurās kūdras ieguve (neskaitot tā saucamo tumšo kūdru) ir pabeigta, un ieguve turpinās atlikušajā daļā, kur vēl ir izstrādei un realizācijai pieejams resurss. Tieši minētās situācijas ir tās, kas Pamatnostādņu īstenošanas periodā (galvenokārt) radīs vajadzību pēc pieejamām jaunām platībām, tomēr arī šādos gadījumos izstrādātie lauki tiek ieskaitīti esošās situācijas bilancē kā pieejama platība kūdras ieguvei (pret kuru noteikts sasniedzamais rezultatīvais rādītājs). Birojs aicina papildināt 2. alternatīvas novērtējumu un apsvērumus šīs alternatīvas neīstenošanai.

2. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

2.1. Vides pārskatā iekļauta informācija par purvu nozīmi ekosistēmā, kūdras veidošanās procesu, hidroloģiskiem apstākļiem purvos un to ietekmi uz apkārtējo teritoriju, bioloģisko daudzveidību, kūdras ieguvi un tās izmantošanas iespējām, kā arī sniegta informācija par iespējamām izmaiņām, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Rezumējoši, – galvenajos ietekmes aspektos – secināts, ka:

- 2.1.1. Latvijas klimatiskie apstākļi un aktīvie ģeoloģiskie procesi ir veicinājuši atsevišķu teritoriju pārpurvošanās procesu – purvu izveidošanos, kas lielākajā daļā ir izveidojušies uz minerālgrunts. Vides pārskatā ir norādīts uz atšķirīgiem datiem par kopējo purvu platību: 4,7% (Valsts meža dienesta dati), 3,8% (Latvijas Valsts zemes dienesta 2012. gada dati) un 10,7% (Latvijas Kūdras asociācijas dati).
- 2.1.2. Latvijā lielu purvu ir samērā maz. No reģistrētajiem vairāk kā 5000 purviem 85,3% ir 1–100 ha platībā, bet purvi, kas lielāki par 5000 ha, ir tikai 0,1%. Purvi valsts teritorijā ir izveidojušies samērā nevienmērīgi. Trīsstūrī starp Rīgu, Jelgavu un Tukumu (Rīgas smiltāju zemienē) atrodas galvenokārt sūnu purvi, no kuriem lielākie ir Cenas tīrelis (10 628 ha), Ķemeru–Smārdes tīrelis (5104 ha), Kaigu purvs (3290 ha) u.c. Austrumlatvijas zemienē stipri pārpurvotajā Aiviekstes krastu un Lubāna ezera apkaimē izveidojušies lieli purvu masīvi, no tiem lielākie purvi ir Salas purvs (6225 ha), Bērzpils purvs (5100 ha), Baltie klāni (4064 ha), Lagaža–Šņitkas (3880 ha) u.c. Nedaudz tālāk no Lubāna ezera atrodas Strūžānu purvs (4654 ha) un Teiču purvs (18 670 ha), kas ir lielākais purvs Latvijā. Ziemeļlatvijas zemienē, kur Rūjas, Sedas un Briedes upēm ir mazs kritums un vāja ūdens notece, šo upju baseinos izveidojušies lieli purvu masīvi, tostarp Sedas tīrelis (7504 ha), Rūjas purvs (2607 ha) u.c.
- 2.1.3. Latvijā purva tipu klasifikāciju galvenokārt nosaka pēc to barošanās veida un veģetācijas rakstura. Parasti pēc šiem parametriem izšķir 3 purva tipus: zemā tipa, pārejas tipa un augstā tipa purvi. Latvijā visizplatītākie ir augstie purvi (~69%), mazāk sastopami ir zemie purvi (28,5%) un pārejas purvi (1,8%). Pēc veģetācijas īpatnībām Latvijas purvi pieskaitāmi pie ziemeļu tipa purviem, kas plaši izplatīti boreālajā zonā.
- 2.1.4. Purvos vidējais kūdras uzkrāšanās ātrums Latvijā mūsdienās tika vērtēts apmēram 1,0–2,0 mm gadā, tādējādi ik gadu papildus esošajiem 11,3 mljrd. m³ (1,7 mljrd. t) kūdras nogulumu Latvijas purvos uzkrājas apmēram 1,5 mlj. m³ kūdras. Savukārt Latvijas Universitātes zinātnieku pētījumi liecina, ka kūdras slāņa vidējais pieaugums gadā ir lielāks, sasniedzot 3–4 mm gadā.
- 2.1.5. Purvu kūdras slānis vertikālā griezumā pēc kūdras filtrācijas īpašībām ir ļoti nevienmērīgs. Filtrācijas īpašības pasliktinās virzienā no augšas uz leju un dziļāk iegulošais, labi sadalītais un saspiestās “*tumšās kūdras*” slānis ir uzskatāms par sprostslāni. Tā kā purviem ir raksturīga sarežģīta hidroloģiskā un hidroģeoloģiskā sistēma, kuru jebkuri nosusināšanas pasākumi būtiski ietekmē un pārsvarā gadījumos, it sevišķi, ja tiek nosusināts pilnībā vai daļēji augstais purvs, tad ietekmēta tiek arī purviem pieguļošā teritorija un ar purviem saistītie virszemes ūdensobjekti.
- 2.1.6. Kūdras ieguves vieta ir kompleksa sistēma, kurā ietilpst nosusināšanas un ugunsdzēsības ūdens apgādes sistēma, tehnoloģiskie ceļi, ieguves tehnoloģijai atbilstoši kūdras ieguves lauki, pievadceļi, elektroliņijas un citi objekti, ko ierīko saskaņā ar Latvijā noteiktajā kārtībā akceptētiem dokumentiem. Jau purvu

ģeoloģiskās un hidroloģiskās izpētes laikā iespējams uzsākt ietekmes uz vidi novērtējuma (turpmāk – IVN) procesu, kas ir obligāts, ja plānotā kūdras ieguves platība ir 150 hektāru vai lielāka (mazākām platībām veic sākotnējo ietekmes uz vidi izvērtējumu un, ja nepieciešams, piemēro IVN procedūru). Laika posmā no 2010. līdz 2020. gadam ir pabeigti 7 IVN procesi, kur paredzētā darbība ir kūdras ieguve, novērtēts, ka vairākām iecerēm uzsākts vai piemērots IVN.

- 2.1.7. Latvijas purvos sastopamas vairāk kā 50 aizsargājamas augu sugas, visvērtīgākie reto sugu ziņā ir bagātie zāļu purvi jeb kalcifilie zāļu purvi. Secināts, ka saskaņā ar īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu (2000) Latvijā ir jāaizsargā šādi purvu biotopi: *Ar kaļķi bagāti (kalcifili) avoksnāji*; *Ar kaļķi nabadzīgi (oligotrofi) avoksnāji*; *Avoksnāji ap sēravotiem*; *Kalcifili purvi ar Devela grīslī Carex davalliana*; *Kalcifili purvi ar rūsgano melnceri Schoenus ferrugineus*; *Pārejas purvi ar brūngano baltmeldru Rhynchospora fusca* un *Zāļu purvi ar strupo doni Juncus subnodulosus*. No Eiropas Savienības Biotopu direktīvas (1992) aizsargājamo biotopu tipiem Latvijā sastopami šādi purvu biotopi: *Neskarti augstie purvi*; *Degradēti pārejas purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās*; *Pārejas purvi un slīkšņas*; *Ieplakas purvos*; *Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi*; *Kaļķaini zāļu purvi ar dižo aslapi*; *Avoti, kas veido avotkaļķus* un *Kaļķaini zāļu purvi ar rūsgano melnceri*. Tāpat purvi ir mājvieta daudzām kukaiņu, putnu un dzīvnieku sugām.
- 2.1.8. Sugu un biotopu aizsardzībai ir izveidotas ĪADT, tai skaitā Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*), kā arī noteikti mikroliegumi. Izvērtējot rūpnieciski izmantojamo atradņu pārklāšanos ar dabas aizsardzības teritorijām, izmantojot dabas datu pārvaldības sistēmas „*Ozols*” publiskajā daļā pieejamo informāciju, Vides pārskatā secināts, ka identificēto kūdras atradņu pārklājums ar ĪADT (t.sk. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts, mikroliegums), ir 40,13% (204 307 ha) no kopējās rūpnieciski izmantojamo atradņu teritorijas. Kopumā Latvijā dažāda līmeņa dabas aizsardzības statuss saskaņā ar Pamatnostādņu 3. pielikumā ietverto informāciju ir noteikts vairāk kā 400 purviem.
- 2.1.9. Latvijā kūdras iegūst galvenokārt dārzkopības vajadzībām, nedaudz aktivētās ogles ražošanai un citām vajadzībām. Lielākā kūdras ieguves uzņēmumu koncentrācija ir vērojama Rīgas reģionā un Vidzemes reģiona ziemeļu daļā. Tā kā Latgalē ir liela purvu koncentrācija, pastāv potenciāls paplašināt kūdras ieguves apjomus tieši Latgales reģiona purvos. Neskartā stāvoklī Latvijā atrodas aptuveni 69,7 % purvu platību, 23,4 % ir nosusinātas, 3,9 % izmanto kūdras ieguvei, 1,8% kūdras krājumi jau ir izmantoti, bet 1,2 % kūdras purvu teritorijā ierīkotas ūdenskrātuves.
- 2.1.10. Plānošanas dokumenta 1. un 3. rīcības virziens paredz veicināt kūdras produktu ar pievienoto vērtību ražošanu, lai samazinātu neapstrādātas kūdras īpatsvaru. Ja laika periodā līdz 2003. gadam kūdra tika izmantota kā kurināmais TEC–1, tad ar 2003. gadu kūdras izmantošana enerģijas ražošanā ir strauji samazinājusies. No pašlaik izdoto licenču laukumu platības, 4000 ha būtu piemēroti kurināmās kūdras ieguvei. Ja no šīm platībām tiktu iegūts arī dziļākais slānis – enerģētiskā kūdra (“*tumšā kūdra*”), tad varētu iegūt aptuveni 700 000 t kurināmās kūdras gadā. Kā secināts pētījumā “*Kūdras potenciāls Latvijā – ekonomikā, enerģētikā, vides un reģionālajā attīstībā*”, piejaucot katlumājās sadedzināmai šķeldai kurināmo kūdras 30 % apjomā, tā ļauj par 12 līdz 15 % samazināt energoresursa komponentes cenu siltumenerģijā, tomēr šajā gadījumā būtu jāizvērtē arī atbilstība normatīvajiem aktiem attiecībā uz gaisa piesārņojumu. Lai gan Latvijai ir pieejams būtisks kūdras resurss ar enerģētisko potenciālu, kūdras izmantošana enerģētikas sektorā apdraud SEG emisiju un gaisa piesārņojuma samazināšanas mērķu sasniegšanu un neatbilst

pieņemtajiem plānošanas dokumentiem Latvijas un Eiropas Savienības līmenī, tādēļ nav attīstāma. Plānošanas dokumenta 3. rīcības virziens paredz veikt “*tumšās kūdras*” izmantošanas iespēju pētījumus, lai atradnes izstrāde tiktu veikta racionāli (līdz galam izstrādāta, atbilstoši paredzētajam rekultivācijas veidam). Plānošanas dokumentā ir uzsvērtā resursa pieejamība, neparedzot kūdras izmantošanas intensificēšanu enerģētikā, bet tās izmantošanas samazināšanu līdz minimumam.

- 2.1.11. Projekta LIFE Restore ietvarā ir izstrādāti nacionālie emisiju faktori lielākajai daļai SEG emisiju pamatavotu apsaimniekotos mitrājos, kā arī aramzemēm, zālājiem un mežaudzēm uz organiskām augsnēm, kā rezultātā secināts, ka, izvēloties rekultivācijas veidu, priekšroka dodama dzērveņu audzēšanai, apmežošanai ar priedi vai bērzu, kā arī krūmmelleņu audzēšanai, jo šiem rekultivācijas veidiem ir viszemākās SEG emisijas. Ņemot vērā minēto, Latvijai ir būtiski izstrādāt nacionālos emisijas faktorus dažādu rekultivācijas un renaturalizācijas paņēmieni ilgtermiņa ietekmes uz CO₂ emisijām no kūdras ieguves platībām modelēšanai, lai nodrošinātu atbilstošu ziņošanu par SEG emisijām starptautiski noteikto vadlīniju SEG inventarizācijas sagatavošanai ietvaros. Secināts, ka pašlaik periodā līdz 2030. gadam Latvijai bez būtiskiem papildus pasākumiem nav iespējams nodrošināt SEG emisiju mērķa izpildi. Plānošanas dokumentā izvirzītie rīcības virzieni paredz veikt pētījumu SEG emisiju kompensējošā mehānisma izstrādei, kā arī pētījumus nacionālo SEG emisiju un CO₂ piesaistes emisijas faktoru pamatavotu uzskaitē, pilnveidot normatīvo aktu prasības, lai izveidotu institucionālo ietvaru SEG aprēķināšanai no mitrzemēm.
- 2.1.12. Plānošanas dokumenta rīcības virzieni paredz problēmjautājuma risināšanu saistībā ar vēsturisko kūdras ieguves teritoriju apzināšanu un novērtēšanu, izstrādājot pasākumus teritoriju turpmākai apsaimniekošanai (veicot izpēti, izstrādājot vadlīnijas). Vienlaicīgi atbilstoši dabas datu pārvaldības sistēmas „*Ozols*” publiskai daļai ir secināms, ka identificēto kūdras atradņu pārklājums ar dabas aizsardzības teritorijām (ĪADT, biotops, mikroliegums) ir 9202 ha, jeb 34,9 % no vēsturiskajām kūdras ieguves teritorijām, kas liecina, ka daudzviet var būt liela bioloģiskā daudzveidība vēsturiskajās kūdras ieguves teritorijās.
- 2.1.13. Projekta LIFE Restore ietvaros tika izstrādāti ieteikumi Latvijas apstākļiem piemērotākajiem degradētu kūdrāju rekultivācijas veidiem, t.sk.: 1) renaturalizācija; 2) apmežošana – gan meža ieaudzēšana ilgtermiņā, gan koksnes biomasas audzēšana, ierīkojot kokaudžu stādījumus; 3) aramzemes ierīkošana lauksaimniecības kultūru audzēšanai; 4) ogulāju audzēšana (lielogu dzērvenes un krūmmellenes); 5) paludikultūru audzēšana – purva augu audzēšana biomasas ražošanai; 6) ūdenskrātuvju izveide un 7) ilggadīgo zālāju ierīkošana. Vēsturiskajās kūdras ieguves vietās, pabeidzot vai pārtraucot darbus, daļā gadījumu nav pieņemts lēmums un atbilstoši normatīvajiem aktiem sakārtota dokumentācija par atradnes rekultivāciju vai konservāciju, kas kopumā sniedz nepatiesu priekšstatu par atradnē ietilpstošajiem resursiem un resursiem valstī kopumā, kā arī kavē ekosistēmu atjaunošanos. Plānošanas dokuments paredz pasākumu veikšanu, lai izvēlētos piemērotāko rekultivācijas veidu (veicot izpēti, izstrādājot vadlīnijas, uzlabojot normatīvo ietvaru).
- 2.1.14. Neīstenojot Plānošanas dokumentu, netiks veikta purvu un kūdras atradņu inventarizācija, novērtējot tās un nenoskaidrojot, kuros purvos iespējama kūdras ieguve un kurus jā saglabā neskartus, tādējādi turpināsies kūdras ieguve purvos, kas lielā mērā būs atkarīga no zemes īpašnieka vēlmēm, kas, iespējams, var negatīvi ietekmēt arī bioloģisko daudzveidību. Netiks veikta pamesto kūdras ieguves vietu izvērtēšana un pasākumu izstrāde rekultivācijai, tādējādi saglabājot augstu SEG

emisiju līmeni, degradētas teritorijas ar negatīvu ietekmi uz ainavu. Netiks izstrādātas zinātniski pamatotas vadlīnijas kūdras ieguves teritoriju optimālai rekultivācijai, savukārt nepietiekama informācija samazina IVN kvalitāti un apgrūtina optimālu lēmumu pieņemšanu.

2.2. Saistībā ar Vides stāvokļa novērtējumu un no tā izrietošiem vides problēmu jautājumiem Birojs sniedz savu viedokli:

2.2.1. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā (3. nodaļa) ir iekļauta plaša un dažādas detalizācijas pakāpes informācija par kūdras resursu ieguvu un izmantošanu saistībā ar esošo situāciju un vides problēmām, tostarp attiecībā uz vēsturisko kūdras ieguves teritoriju (kur iespējama augsta bioloģiskā daudzveidība) apzināšanu un novērtēšanu, kūdras ieguves vietu rekultivāciju, kūdras potenciālo izmantošanu enerģētikas sektorā, kas apdraud SEG emisiju un gaisa piesārņojuma samazināšanas mērķu sasniegšanu u.c. vides problēmām. Informācija sniegta kontekstā ar plānošanas dokumentā noteiktajiem rīcības virzieniem un to īstenošanas risinājumiem (tik tālu, cik tas iespējams, ņemot vērā paša plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi).

2.2.2. Esošā vides stāvokļa novērtējums SIVN procesā ir būtisks, jo caur šādu vērtējumu tiek analizēta vides informācija arī saistībā ar vides kvalitātei izvirzītajiem mērķiem un konkrētiem plānotajiem risinājumiem (un izmaiņām). Caur šādu analīzi var konstatēt (un pamatot), kādi līdzšinējie aktivitāšu veidi (kādu noteiktu mērķu sasniegšanai) nav izrādījušies efektīvi, kurās jomās (un kādas) nepieciešamas izmaiņas, kuru jomu (arī konfliktējošās) intereses rada nozīmīgākās ietekmes. Šajā aspektā Birojs secina, ka nav iespējams viennozīmīgi konstatēt risinājumus kūdras ieguves vietu rekultivācijai, tai skaitā kontekstā ar apsvērumiem par *“tumšās kūdras”* kā kūdras resursa turpmāko izmantošanu. Atbilstoši Pamatnostādņēs norādītajam vēsturiski būtisks *“tumšās kūdras”* patērētājs ir bijusi enerģētikas nozare, savukārt, tā kā kūdras izmantošana enerģētikas sektorā tiek saistīta ar SEG emisiju pieaugumu, kas nav pieļaujams, tad šādam nolūkam *“tumšās kūdras”* izmantošana vairs plānošanas dokumentā netiek paredzēta, bet ir plānots *“veikt tumšās kūdras izmantošanas iespēju pētījumus”*. Vienlaikus noteikts, ka paredzēts strādāt pie metodikas un darbības plāna teritoriju pilnvērtīgai izvērtēšanai no ģeoloģiskajiem (atlikušajiem kūdras krājumiem atradnē, kvalitātes u.c. rādītājiem), saimnieciskajiem, klimatiskajiem un bioloģiskajiem aspektiem, tādējādi iegūstot pārlicību par katras teritorijas tālāku izmantošanas mērķi un veidu (tai skaitā – vai un kāda veicama rekultivācija). Katrā no Pamatnostādņēs identificētajām vietām, kur lemjams par rekultivācijas pasākumu īstenošanu, primāri būtu izsverama arī dabas resursu ieguvēja atbildība un pienākumi, jo rekultivācijas pasākumu plāns un to īstenošana ir neatņemama derīgo izrakteņu ieguves komponente. Saistībā ar minēto būtu nepieciešams arī papildināt un skaidrot Pamatnostādņu 1. rezultātīvo rādītāju *“Degradēto purvu un vēsturisko kūdras ieguves vietu platība, kurai izstrādāts pasākumu plāns rekultivācijai”*, kas uz 2020. gadu (platībā) norādīta kā nulle. Nebūtu pieļaujams, ka teritorijās, kurās atbildība par rekultivācijas pasākumu veikšanu saistāma ar konkrētiem dabas resursu ieguvējiem, kas nav īstenojuši rekultivācijas risinājumus, vēl ilgāk tiek mudināti atlikt pienākumu izpildi, apņēmoties šo jautājumu papildus pētīt un analizēt. Jau Vides pārskatā minētā Projekta LIFE Restore ietvaros veikts nozīmīgs darbs pie ieteikumu izstrādes Latvijas apstākļiem piemērotāko kūdrāju rekultivācijas veidiem (tostarp arī degradētās kūdras ieguves vietās, izmantojot arī *“tumšo kūdru”* kā resursu tādos veidos, kas nepieļautu apdraudēt SEG emisiju samazināšanas mērķu sasniegšanu). Arī Biroja ieskatā būtu lietderīgi ne tikai izmantot jau projekta LIFE Restore iegūtos rezultātus, bet tos papildināt ar jauniem pētījumiem, lai izstrādātu atbilstošas

rekomendācijas un/vai normatīvo regulējumu, tomēr nebūtu pieļaujams, ka šāds risinājums kavē vai atliek pasākumu īstenošanu vietās, kur to īstenošanai ir identificējamās atbildīgās personas (dabas resursu ieguvējs) un šādiem pasākumiem būtu bijis jānotiek jau laicīgi.

- 2.2.3. Birojs konstatē, ka tāda ar kūdras ieguves vietām saistīta vides problēma kā kūdras pašaiždegšanās process, ņemot vērā īpaši pēdējos gados konstatētos klimatiskos apstākļus (ar lieliem sausuma periodiem, augstām gaisa temperatūrām un relatīvi zemu gaisa mitrumu), Vides pārskatā nav aktualizēta, lai gan Pamatnostādnēs šā jautājuma risināšanai ir iepļānots 3. rīcības virziena 7. uzdevums “*Veikt kūdras pašaiždegšanās procesu pētījumus un monitoringu un meklēt inovatīvus ugunsdrošības risinājumus*”. Biroja vērtējumā būtu lietderīgi sniegt esošajā situācijas aprakstā atbilstošu informāciju par kūdras pašaiždegšanās procesiem kā vides problēmu.
- 2.2.4. Birojs konstatē, ka Vides pārskatā ir sniegta atšķirīga informācija par Latvijā esošajiem purvu tipiem: Vides pārskata 24. lpp. norādīts: “*Pēc tipiem purvi sadalās šādi: 69% no purvu kopplatības aizņem augstie purvi, 28,5% – zemie purvi un 1,8% – pārejas purvi*”, savukārt 30. lpp. sniegta informācija: “*No kopējās platības 49,3 % aizņem zemā tipa purvi, 41,7 % – augstā tipa, bet 9 % – pārejas*”. Birojs ņem vērā, ka Pamatnostādnēs identificēta problēma ar dažādos avotos pieejamo atšķirīgo informāciju, izveidota pat atsevišķa sadaļa 1.4.6. *Datu atšķirības dažādos informācijas avotos*, sniedzot atsauci gan uz datu avotiem, gan norādot konkrēto gadu. Tomēr Biroja ieskatā arī pašā Vides pārskatā sniegtā informācija būtu papildināma ar skaidrojumu, kur tā atšķiras, norādot datu avotu un gadu. Birojs aicina minēto atšķirīgo informāciju pārbaudīt, tāpat vēlams arī citos gadījumos, kad Vides pārskatā nav sniegta atsauce uz datu avotiem un gadu, to norādīt, īpaši gadījumos, kad informācija ir būtiski atšķirīga.

3. Ar plānošanas dokumentu saistītie vides aspekti, vides kvalitātes un to ietekmējošo faktoru raksturojums

- 3.1. Plānošanas dokumenta vides aspekti un to ietekmes būtiskums Vides pārskatā vērtēti, vadoties no pieejas, ka plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpe neļauj precīzi novērtēt visas iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi, jo faktiskās ietekmes vidē veidosies, realizējot konkrētus projektus. Norādīts, ka plānošanas dokuments neparedz konkrētu jaunu kūdras ieguves vietu noteikšanu, paplašināšanu vai citas analogas darbības, līdz ar to Vides pārskatā nav vērtēta konkrētas kūdras ieguves vietas procesa ietekme uz vidi, jo tā būs atšķirīga atkarībā no purva un tai piegulošo teritoriju ģeoloģiskajiem, hidroģeoloģiskajiem un hidroloģiskajiem apstākļiem, purva veida, bioloģiskajām vērtībām tajā, ieguves metodes, apjoma u.c. faktoriem.
- 3.2. Birojs secina, ka Vides pārskatā vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto rīcības virzienu un uzdevumu iespējamās ietekmes uz vidi, galvenokārt nosakot to kā netiešu, pozitīvu, neitrālu vai ilgtermiņa:
- 3.2.1. Izvērtējot 1. Rīcības virziena “*Veikt kūdras atradņu inventarizāciju un nodrošināt ilgtspējīgu kūdras resursu apsaimniekošanu un izmantošanu tautsaimniecībā*” summāro prognozējamo ietekmi uz vidi, un katra rīcības virziena pasākuma prognozējamo ietekmi, Vides pārskatā ir secināts, ka:
- 3.2.1.1. plānotie pasākumi vērsti uz purvu un kūdras resursu izpēti, inventarizāciju, kartēšanu degradēto teritoriju rekultivāciju vai renaturalizāciju, kūdras resursu racionālu izmantošanu;
- 3.2.1.2. īstenojot plānošanas dokumenta šajā rīcības virzienā paredzētos pasākumus, tiek

iegūta un aktualizēta informācija, kas pieejama, lai ļautu pieņemt optimālus ar atbilstošu informāciju pamatotus lēmumus;

- 3.2.1.3. Pamatnostādņu rīcība nodrošināt, ka līdz 2030. gadam izmantošanai tautsaimniecībā pieejamā kūdrāju platība un resursu apjoms ir līdzvērtīgs 2020. gada 1. janvāra licences laukumu platībai un apjomam, ir balstīta uz nepieciešamību izvērtēt un nodrošināt tautsaimniecībai prognozējumu resursu pieejamību, ņemot vērā arī vides aspektus. Tiks nodrošināta arī esošās situācijas izpēte, kas veicinās atbildīgu lēmumu pieņemšanu;
- 3.2.1.4. ņemot vērā to, ka kūdras ieguve Latvijā ir viena no tautsaimniecības nozarēm, tās darbībai nepieciešamo resursu apzināšana un darbības regulēšana vērtējama kā ieguldījums ilgtspējīgā, videi draudzīgā attīstībā.
- 3.2.2. Izvērtējot 2. rīcības virziena "*Pilnveidot purvu izmantošanas juridisko ietvaru un celt institucionālo kapacitāti*" potenciālo ietekmi uz vidi, secināts, ka:
  - 3.2.2.1. īstenojot šo rīcības virzienu, tiek nodrošināts juridisks un institucionāls ietvars purvu un kūdras resursu ilgtspējīgai apsaimniekošanai;
  - 3.2.2.2. tāpat tiek nodrošināti SEG emisiju pētījumi un Latvijas apstākļiem atbilstošas aprēķinu metodikas izstrāde, kas ļauj izstrādāt Latvijas apstākļiem optimālus pasākumus SEG emisiju mazināšanai;
  - 3.2.2.3. kūdras resursu izmantošana bioekonomikā, nodrošinot pārtikas un produktu ar augstu pievienoto vērtību (filtru, farmaceitisku produktu u.c.) ražošanu, veicina kūdras resursu racionālu izmantošanu, samazinot resursu, kas rada atkritumus, izmantošanu;
  - 3.2.2.4. īstenojot 2. rīcības virzienu, nav prognozējamas tiešas vai netiešas negatīvas ietekmes uz vidi.
- 3.2.3. Izvērtējot 3. rīcības virziena: "*Pilnveidot informācijas pieejamību un veicināt zinātnisko pētniecību un inovatīvus risinājumus kūdras ieguvei un izstrādei un SEG emisiju uzskaitē*" īstenošanas pasākumus un to potenciālo ietekmi uz vidi, secināts, ka:
  - 3.2.3.1. rīcības virziena īstenošana nodrošinās plaša spektra zinātniski pamatotas, detalizētas informācijas iegūšanu, analīzi un sagatavošanu izmantošanai plašam lietotāju lokam, kas būtiski var uzlabot lēmumu pieņemšanas procesu un kvalitāti, kā arī IVN procesu un tā ietvaros izstrādāto dokumentu un pieņemto lēmumu kvalitāti;
  - 3.2.3.2. zinātniskie pētījumi, it sevišķi ieguves vietu rekultivācijas un SEG emisiju jomā, nodrošinās Latvijas apstākļiem atbilstošu SEG emisiju uzskaites sistēmas izveidi, kā arī ļaus izstrādāt Latvijas apstākļiem optimālus risinājumus SEG emisiju samazināšanai;
  - 3.2.3.3. pētījumi par ugunsdrošības līmeņa paaugstināšanu purvos, izstrādājot tehnoloģijas un risinājumus, kas mazina ugunsbīstamību purvos, kā arī ļauj optimāli reaģēt un tos dzēst, dod lielu ieguldījumu kā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, tā arī purva kā ekosistēmas uzturēšanā un SEG emisiju novēršanā;
  - 3.2.3.4. sabiedrības un lēmumu pieņēmēju informēšana un izglītošana veicina optimālu lēmumu pieņemšanu un sabiedrības izpratni par purva ekosistēmu nozīmību un kūdras ieguvi un izmantošanu.
- 3.3. Atbilstoši SIVN kūdras ieguve kopumā, galvenokārt, rada šādas būtiskas ietekmes uz vidi:

- 3.3.1. ieguves vietas un tās tuvākās apkārtnes hidroloģisko un hidroģeoloģisko apstākļu izmaiņas;
  - 3.3.2. ieguves teritorijā esošo biotopu un sugu dzīvotņu iznīcināšanu (tai skaitā putniem piemērotu ligzdošanas un atpūtas vietu skaita samazināšanu);
  - 3.3.3. ainavas izmaiņas ieguves vietā;
  - 3.3.4. SEG emisiju pieaugums no kūdras ieguves procesā;
  - 3.3.5. putekļu emisijas ieguves un transportēšanas laikā.
- 3.4. Novērtējis sniegto informāciju, Birojs secina, ka Vides pārskatā (5. nodaļa) ir vērtētas plānošanas dokumentā izvirzīto rīcības virzienu un uzdevumu iespējamās ietekmes uz vidi, kā arī ir uzskaitīti ar kūdras ieguvi saistītie vidi ietekmējošie faktori (kā nozīmīgākos atzīmējot SEG un gaisa piesārņojumu emisijas, hidroloģisko un hidroģeoloģisko apstākļu izmaiņas, kā arī ietekmi uz bioloģisko daudzveidību), atzīstot, ka identificētās vides problēmas jārisina katrā gadījumā individuāli, pamatojoties uz IVN rezultātiem. Birojs viedokli par šiem secinājumiem, kur attiecināms, sniedz turpmākajā šī Biroja atzinuma nodaļā.

4. Ar plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums un izvēlēta risinājuma pamatojums

- 4.1. Vides pārskata 6. nodaļā apkopotas un izvērtētas būtiskās ietekmes uz vidi, ko radītu plānošanas dokumenta īstenošana. Norādīts, ka – tā kā plānošanas dokuments kopumā vērsts uz ilgtspējīgas purvu apsaimniekošanas sistēmas izveidi, plašu pētījumu veikšanu, kas nodrošinātu informatīvo bāzi optimālu lēmumu pieņemšanai, tad ar plānošanas dokumenta īstenošanu netiek tieši paredzēta kūdras ieguves intensificēšana vai konkrēti pasākumi kūdras ieguves platību paplašināšanai, bet tiek plānoti pētījumi, inventarizācija un potenciālo kūdras atradņu ranžēšana, veicinot pamesto kūdras ieguves vietu izmantošanu un rekultivāciju.
- 4.2. Vides pārskatā tiek šādi vērtēta plānošanas dokumentā izvirzīto rezultatīvo rādītāju sasniegšanas iespējamās būtiskās ietekmes uz vidi:
- 4.2.1. 1. rezultatīvais rādītājs: *“Izstrādāti pasākumi degradēto purvu un vēsturisko kūdras ieguves vietu rekultivācijai”*, līdz 2030. gadam plānojot nodrošināt pasākumu plāna izstrādi 26 232 ha degradēto platību rekultivācijai. Degradētās teritorijas, kas izveidojušās kūdras ieguves vietās un kuru izmantošana pārtraukta, rada tiešu, būtisku negatīvu ietekmi uz vidi. Pamatnostādņu īstenošana paredz šo teritoriju papildu izpēti un risinājumu izstrādi iespējamai kūdras ieguves pabeigšanai un teritoriju rekultivācijai, kam sagaidāma pozitīva ietekme uz vidi: SEG emisiju samazinājums vai pat SEG emisiju piesaiste, ainavas kvalitātes uzlabošana, degradēto teritoriju platības samazināšana, ugunsgrēku risku samazināšana vai novēršana. Ja tiek paredzēts pabeigt kūdras ieguvi, izstrādājot arī *“tumšās kūdras”* slāni, tiek nodrošināta racionāla kūdras resursu izmantošana, nepalielinot ieguves platību, bet, neizmantojot to enerģētikas sektorā – tiek samazinātas SEG emisijas. Negatīvas ietekmes saistāmas ar rekultivācijas darbu veikšanu un iespējamu kūdras ieguvi gadījumos, kad degradētājā teritorijā nav pilnībā veikta ieguve, bet vēlāk tiek pieņemts lēmums par derīgo izrakteņu ieguvi.
  - 4.2.2. 2. rezultatīvais rādītājs: *“Nodrošināta zinātniski pamatota informācija par noteikta apjoma kūdras resursu izmantošanas potenciālu tautsaimniecībā”*, paredzot veikt plašus pētījumus, inventarizāciju un monitoringu. Pozitīvās ietekmes saistāmas ar plaša spektra zinātniski pamatotas un detalizētas informācijas iegūšanu, apkopošanu un analīzi, kas nodrošinātu lēmumu pieņēmējus ar atbilstošu informatīvo bāzi, uzlabotu IVN kvalitāti, savukārt privātā sektora iesaiste pētījumu veikšanā veicinātu arī rīcības, kas saistītas ar kūdras produktu ar pievienoto vērtību

attīstīšanu. Negatīvas ietekmes šajā gadījumā var būt saistītas tikai ar izpētes darbu laikā izmantoto tehnisko līdzekļu pārvietošanos, izpētes urbumu ierīkošanu u.c. ar izpētes un monitoringa novērojumiem saistītiem darbiem.

- 4.2.3. 3. rezultatīvais rādītājs: “Nodrošināta prognozējama kūdras resursu pieejamība tautsaimniecībā. Rezultatīvais rādītājs var svārstīties 10 % robežās atkarībā no tirgus situācijas un ieguves apstākļiem vai biotopu saglabāšanas nepieciešamības”, kā minēts Vides pārskatā - neparedzot konkrētu jaunu kūdras ieguves vietu izveidi vai citas darbības, kas saistītas ar tiešu ietekmi uz vidi. Izvērtējot iespējamās ietekmes, norādīts, ka jāņem vērā kūdras ieguves jaudas un ieguves licenču darbības laiks, kā arī pašlaik konstatējamie jaunu platību apgūšanas procesi. Secināts, ka veiktie pētījumi plānošanas dokumenta īstenošanas ietvaros sniegs būtisku papildu informāciju zemes īpašniekiem par iespējamo purva kvalitāti, nepieciešamības gadījumā iekļaujot tos aizsargājamo teritoriju skaitā, kur kūdras ieguve aizliegta, tāpat šī informāciju varēs izmantot, pieņemot lēmumus IVN procesā. Veicot biotopu un ģeoloģisko kartēšanu, piemēram, var tikt secināts, ka nav iespējams tautsaimniecībai nodrošināt minēto kūdras resursu apjomu, jo primāri būs nepieciešams nodrošināt biotopu labu kvalitāti, tāpēc Vides pārskatā skaidrots, ka nepieciešams noteikt, ka ir iespējama rezultatīvā rādītāja svārstība (aptuveni 10%). Secināts, ka biotopu kartēšana, kūdras atradņu inventarizācija un purva kā ekosistēmas izvērtējums ļaus izvairīties no tādu situāciju veidošanās, kad jaunas kūdras ieguves vietas tiek veidotas purvā, kura daļa noteikta par ĪADT vai atbilst kritērijiem ĪADT izveidošanai (šobrīd tādas vēsturiski ir izveidojušās 26 gadījumos). Pozitīvās ietekmes: nav plānota kūdras ieguves apjomu intensificēšana. Negatīvās ietekmes: saglabājas pašlaik esošās negatīvās ietekmes, ko rada kūdras ieguve.
- 4.2.4. 4. rezultatīvais rādītājs: “Nodrošināts SEG emisiju, kas saistītas ar kūdras ieguvi un platībām, kur notiek vai notikusi kūdras ieguve, nulle pieaugums pret 2005.–2009. gada perioda vidējo SEG emisiju līmeni” (plānots 1332,62 kt CO₂ ekv. (2030. gads) pret 1 523,27 kt CO₂ ekv. (2020. gads)), izmantojot zinātniskos pētījumus, kas ļauj minimizēt SEG emisijas kūdras ieguves teritorijās, enerģētiskās kūdras izmantošanas samazināšanu līdz minimumam, kā arī pētījumus, kas vērsti uz SEG emisiju piesaistes iespējamā kūdras izmantošanā stādu audzēšanai, SEG emisiju samazināšanu vai piesaisti veicot optimālu, zinātniski pamatotu ieguves teritoriju rekultivāciju, īpaši degradēto purvu platību rekultivāciju. Pozitīvās ietekmes: tehnoloģiju un pasākumu izstrāde SEG emisiju samazināšanai un SEG emisiju piesaistei. Negatīvās ietekmes: turpinās SEG emisijas kūdras izmantošanas procesā.
- 4.3. Vides pārskatā kā galvenā summārā ietekme ar plānošanas dokumenta realizāciju ir atzīmēta kūdras ieguves pabeigšana pamestās kūdras ieguves vietās, vēsturisko kūdras ieguves vietu rekultivācija u.c. plānošanas dokumentā ietvertās rīcības plānošanas dokumenta mērķa sasniegšanai, kopumā prognozējot, ka plānošanas dokumenta īstenošana būs ar ilglaicīgu un pozitīvu ietekmi uz purvu resursu apsaimniekošanu, nodrošinot informatīvo bāzi, vadlīnijas un rekomendācijas turpmākai kūdras resursu ilgtspējīgai izmantošanai.
- 4.4. Vides pārskatā sniegts arī vispārīgs kūdras ieguves potenciālo ietekmju uz vidi izvērtējums, atzīmējot būtiskākās ietekmes jaunu purvu teritoriju apgūšanā:
- 4.4.1. **Purva biotopu un konkrētā purva ekosistēmas likvidācija**, kas novērtēta kā neatgriezeniska un katrā konkrētā gadījumā izvērtējama tās ietekme uz biotopa dabisko izplatību, struktūru un funkcijām, kā arī tam raksturīgo sugu izdzīvošanu ilgā laika posmā valsts un reģiona līmenī. Nav pieļaujama kūdras ieguve *Natura 2000* teritorijās, kā arī maksimāli jāsamazina situācija, kad kūdra tiek iegūta purvā,

no kura daļa noteikta par ĪADT. Ja kūdras ieguves teritorija atrodas ĪADT tuvumā, jāvērtē paredzamās ietekmes un iespējamie kompensācijas mehānismi.

4.4.2. **Ietekme uz purva un tam piegulošo teritoriju hidrogeoloģiskajiem apstākļiem un hidroloģisko režīmu.** Tiešā ietekme uz hidroloģisko un hidrogeoloģisko režīmu ir vērojama pašā kūdras ieguvei paredzētajā teritorijā, kur gruntsūdens līmeņu un virszemes noteces režīma izmaiņas būs būtiskas, jo šo teritoriju pilnībā nosusinās atbilstoši kūdras ieguves tehnoloģiskajām prasībām. Kopumā šī ietekme tiek vērtēta kā ilgstoša, jo pastāvēs visu kūdras ieguves periodu (vairākus desmitus gadu). Savukārt būtiskākā ietekme uz apkārtējo teritoriju hidroloģisko režīmu izpaužas pirmos 2–3 gadus pēc nosusināšanas sistēmu izbūves, kad palielinās gada vidējā notece no platībām, kuras tiek nosusinātas, pēc tam noteces režīms minētajā teritorijā stabilizējas. Pamatojoties uz monitoringa novērojumiem vairākos purvos, purva ūdens līmeņa izmaiņas vērojamas vidēji 20 –50 m platā joslā, tādējādi starp kūdras ieguves teritoriju un dabisko purvu jāatstāj līdz 50 m plata buferjosla, kā arī paralēli potenciāli aizsargājamajai purva teritorijai novadgrāvjus drīkst rakt ne tuvāk par 50 metriem. Katrā konkrētā gadījumā vēlams IVN procesā veikt aprēķinus un iespēju robežās matemātisko modelēšanu par gruntsūdens līmeņa prognozētajām izmaiņām ārpus purva teritorijas un iespējamo virszemes ūdensteču noteces režīma izmaiņu. Šādi aprēķini un modelēšana ļaus turpmāk atbilstoši novērtēt purva ūdeņu un gruntsūdeņu monitoringa rezultātus, kā arī izstrādāt optimālus rekultivācijas pasākumus, tai skaitā izvērtēt iespēju veikt purva hidroloģiskā režīma un ekosistēmas atjaunošanu. Tāpat katrā konkrētā gadījumā izvērtējama novadāmo ūdeņu un saņemošo ūdeņu kvalitāte un izvērtējamas iespējamās ietekmes. Nav pieļaujama purva ūdeņu novadīšana slēgtās ūdenstilpēs, kur to ietekme uzkrājoties var būt būtiskāka kā ūdenstecēs.

4.4.3. **Ietekme uz gaisa kvalitāti.** Kūdras ieguves procesā būtiskākās emisijas gaisā saistāmas ar putekļu emisijām, kas lielā mērā atkarīgas no kūdras ieguves tehnoloģijas (gabalkūdras ieguve vai frēzkūdras ieguve). Emisijas no izmantotajiem tehniskajiem līdzekļiem ir nebūtiskas un tās nepārsniedz normatīvajos aktos noteiktās robežvērtības. Emisijas gaisā, ko rada transporta līdzekļi kūdras transporta procesā ir atkarīgas no ceļu kvalitātes un ceļu seguma, kā arī no transporta līdzekļiem ar kādiem kūdru pārvadā. Nav pieļaujama atklāta tipa kūdras pārvadājumi, kas var radīt būtiskas putekļu emisijas. Lai izvērtētu un pareizi novērtētu SEG emisijas no kūdras ieguves vietām dažādās tās izstrādes stadijās, turpināmi līdzšinējie pētījumi, kas ļautu precizēt un akceptēt Latvijas apstākļiem atbilstošākus SEG emisiju aprēķinus, kas ņemtu vērā SEG emisijas no dabīgiem purviem, izmaiņas kūdras ieguves procesā un SEG emisijas no rekultivētām teritorijām.

4.4.4. **Trokšņa traucējumi** ir atkarīgi no kūdras ieguves tehnoloģijas un izmantotajiem tehniskajiem līdzekļiem, tomēr ārpus kūdras ieguves teritorijas trokšņa traucējumi reti pārsniedz normatīvajos aktos noteiktās robežvērtības. Tā kā trokšņa robežvērtības normatīvajos aktos noteiktas dažāda veida apbūves teritorijās, bet purvu tiešā tuvumā apbūves teritorijas lielākoties nav, tad trokšņa traucējumus var uzskatīt par nebūtiskiem.

4.5. Saistībā ar Pamatnostādņu īstenošanas iespējamās ietekmes uz vidi novērtējumu Birojs izteic šādu viedokli:

4.5.1. Birojs secina, ka plānošanas dokumenta izstrādes SIVN laikā ir noteiktas galvenās iespējamās ietekmes, ņemot vērā plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi un novērtējumu par esošo vides stāvokli.

- 4.5.2. Vienlaikus Pamatnostādnes un to Vides pārskats var radīt priekšstatu, ka plānošanas dokuments izsver un, balstoties uz šādu izsvērumu – jau konkrēti nosaka aizsargājamās un kūdras ieguvei atvēlamās platības, jo Pamatnostādņu 1.4.1. apakšnodaļa “*Aizsargājamās un kūdras ieguvei atvēlamās platības noteikšana*” šim vides problēmjaucējumam pamatoti pievēršas, izgaismojot plānošanas jomā būtisku virzienu, kur saduras vairākas intereses (kur jāmeklē kompromiss un līdzsvars). Šāds priekšstats var rasties arī tādēļ, ka minētās Pamatnostādņu nodaļas noslēgumā norādīts “*Lai novērstu turpmākas domstarpības par šo problēmjaucējumu, nepieciešams valsts līmenī noteikt ar dabas aizsardzības aprobežojumiem neapgrūtinātas, saimnieciskai izmantošanai (kūdras ieguvei) pieejamās kūdras resursu platības*”, bet Pamatnostādņu 3. rezultatīvais rādītājs paredz, ka katru gadu laika periodā no 2020. – 2030. tautsaimniecībai būtu jānodrošina prognozējama kūdras resursu pieejamība 26 000 ha³ vai 1,2 milj.t⁴ apjomā. Tomēr Birojs vērs plānošanas dokumenta izstrādātāja uzmanību uz to, ka Pamatnostādnes šo jautājumu šādā izpratnē nerisina. Tās nepārprotami atspoguļo tautsaimniecības nozarei nepieciešamo un vēlamo, kas arī nav mazsvarīgi, jo zemes dzīļu pārvaldība un to ilgtspējīga izmantošana nesastāv tikai no vides aizsardzības dimensijas. Tomēr izsvēruma par to, kādas teritorijas un kur būs saglabājamās kā aizsargājamās, kādās un cik lielās platības faktiski varēs būt piešķiramas tiesības veikt kūdras ieguvu, nebūs atkarīgs no Pamatnostādņu 3. rezultatīvajā rādītājā noteiktā. Proti, tas definē, ka rezultatīvā rādītāja sasniegšanas iespējas var svārstīties 10 % robežās, kas atkarīgs no tirgus situācijas, no ieguves apstākļiem, kā arī no biotopu saglabāšanas nepieciešamības. Tomēr Pamatnostādņēm un to Vides pārskatam acīmredzami nav bijis izvirzīts uzdevums veikt visaptverošu īpaši aizsargājamo sugu un biotopu izvērtējumu, tai skaitā Pamatnostādņu 3. pielikumā iekļautajās vēsturiskās ieguves teritorijās, ņemot vērā arī jaunāko Latvijas nacionālo ziņojumu Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Šajā plānošanas stadijā tāpat nav bijis izvirzīts uzdevums vērtēt, vai aizsardzības stāvoklis ir labvēlīgs, nelabvēlīgs-nepietiekams vai, piemēram, nelabvēlīgs-slikts, kādā mērā un apjomā iespējamas izmaiņas biotopu kvalitātē un to platības zudums. Tādēļ Pamatnostādņēs norādītais, ka konkrētais rezultatīvais rādītājs var svārstīties 10 % robežās, – gramatiski interpretējot – var radīt priekšstatu, ka svārstības nevar būt lielākas, lai gan tas nav izslēgts.
- 4.5.3. Tādēļ Birojs aicina plānošanas dokumenta izstrādātāju gan pašās Pamatnostādņēs, gan Vides pārskatā to ņemt vērā, nedefinējot konkrētu svārstību robežu (10 %), bet papildināt 3. rezultatīvo rādītāju tikai ar piebildi, ka iespēja sasniegt šo rādītāju būs atkarīga no vairākiem faktoriem, tai skaitā biotopu saglabāšanas nepieciešamības.
- 4.5.4. Birojs aicina pārdomāt arī no Pamatnostādņēm izrietošo, ka tās risina un novērš turpmākās domstarpības par to, cik lielā platībā un apjomā kūdras ieguve pieļaujama. Kā izriet arī no paša Vides pārskata – kūdras ieguves pieļaujamība būs atkarīga no sagaidāmās ietekmes novērtējuma, tai skaitā novērtējuma par summāru un kumulatīvu ietekmi. Nav šaubu, ka šādā novērtējumā kā atskaites un vērtēšanas kritērijs nav izmantojams Pamatnostādņēs noteiktais 3. rezultatīvais rādītājs, bet vērtēšanas kritēriji, ko noteic IVN jomā piemērojamie normatīvie akti.

³ Rezultatīvais rādītājs noteikts, ņemot vērā spēkā esošo licenču laukumu platību kūdras ieguvei uz 2020. gada 1. janvāri (Valsts vides dienesta informācija).

⁴ Iespējamais vidēji gadā iegūstamais kūdras apjoms desmit gadu periodā.

5. Risinājumi iespējamās ietekmes uz vidi samazināšanai

- 5.1. Izstrādātājās vērtējumā risinājumos negatīvo ietekmju novēršanai un samazināšanai primāri būtu izvērtējama kūdras ieguve vēsturiskajās un degradētajās teritorijās, kā arī Pamatnostādņēs noteikt, ka nav vēlama licences laukumu paplašināšanās teritorijās, kuru ieguves teritorija atrodas ĪADT vai to tiešā tuvumā atrodas ĪADT. Vienlaicīgi tiek rekomendēts iespēju robežās izmantot agrāk veiktās kūdras atradņu inventarizācijas laikā iegūtos datus, kā rezultātā būtiski samazinātos lauku darba apjomi datu ieguvē un analizē.
- 5.2. Risinājumi, kas attiecināmi uz plānošanas dokumenta īstenošanu Vides pārskatā izdalīti vairākās grupās, t.sk.:
- 5.2.1. Veicot degradēto kūdrāju inventarizāciju, rekomendējams izvērtēt gan atlikušos kūdras krājumus, gan teritorijas dabas vērtības. Inventarizācijas procesā izvērtējama nepieciešamība atsevišķiem purviem noteikt aizsardzības statusu.
  - 5.2.2. Degradētajos kūdrājos, kuriem noteikts aizsardzības statuss, būtu izvērtējami atlikušie “*tumšās kūdras*” resursi un, pieņemot lēmumu par turpmāko šādu degradētu teritoriju atjaunošanu, novērtējamas SEG emisijas, ja “*tumšās kūdras*” slānis tiek atstāts.
  - 5.2.3. Veicot neskarto purvu kūdras atradņu inventarizāciju un izstrādājot to ranžējumu attiecībā pret perspektīvām iespējam nākotnē izmantot tos kūdras ieguvei, izvērtējamas purva dabas vērtības un nozīme ekosistēmu un biotopu aizsardzībā u.c. faktori, pirms inventarizācijas sākuma – izstrādājot inventarizācijas vadlīnijas.
  - 5.2.4. Vadlīniju risinājumu kūdras lauku rekultivācijai izstrāde, kas veicinātu optimālu, videi draudzīgu turpmāko kūdras ieguves teritoriju apsaimniekošanu.
  - 5.2.5. Nepieciešams noteikt atbildīgo valsts institūciju un tās konkrēto struktūru, kura plāno, organizē un kontrolē plānošanas dokumentā ietverto rīcību un pasākumu īstenošanu, apkopo un analizē iegūto informāciju, nodrošina informācijas pieejamību un izmantošanu kūdras resursu apsaimniekošanā.
  - 5.2.6. Turpinot pētījumus SEG emisiju jomā, nepieciešams izstrādāt Latvijas apstākļiem atbilstošu SEG emisiju aprēķina sistēmu, kas ņemtu vērā SEG emisijas kūdras ieguves un kūdras lauku rekultivācijas laikā, kā arī risinājumus radīto emisiju kompensācijai.
  - 5.2.7. Veicot katrā konkrētā gadījumā paredzētās darbības IVN, īpaša uzmanība pievēršama IVN Programmas izstrādei, tajā ietverot prasības, kas ir aktuālas konkrētajai teritorijai un purvam. Būtisku ieguldījumu sniegtu plānošanas dokumentā paredzētā purvu – kūdras atradņu inventarizācija un tās rezultātu izmantošana IVN Programmas izstrādes procesā.
- 5.3. Vides pārskatā ir rekomendēts pievērst uzmanību un īstenot šādus pasākumus:
- 5.3.1. IVN veikšana un atbilstošu nosacījumu izstrāde pirms jaunas darbības uzsākšanas.
  - 5.3.2. Pakāpeniska licences teritorijas izstrāde, izstrādāto lauku rekultivāciju uzsākot paralēli izstrādei.
  - 5.3.3. Lai mazinātu putekļu emisijas gaisā, kūdras transportam nodrošināt kravas pārsešanu.
  - 5.3.4. Izstrādājot meliorācijas sistēmu, izvērtēt kūdras ūdeņu un saņemošo ūdeņu ķīmisko kvalitāti un iespējamo ietekmi, nepieciešamības gadījumā izstrādājot risinājumus ietekmju mazināšanai (piemēram, novadāmo ūdeņu nostādināšana, atšķaidīšana, pH līmeņa paaugstināšana).
  - 5.3.5. Izmantot tikai labā tehniskā stāvoklī esošus tehniskos līdzekļus, nodrošinot degvielas uzpildi atbilstoši aprīkotā vietā, novēršot iespējamu degvielas noplūdi.

- 5.3.6. Izveidot un nodrošināt ugunsdrošības sistēmu kūdras laukos un tiem piegulošajās teritorijās.
- 5.3.7. Kūdras produktu attīstība jānodrošina, neintensificējot kūdras ieguvu un plānotos ieguves apjomus.
- 5.4. Birojs secina, ka, ņemot vērā to, ka plānošanas dokumentam ir noteikti rīcības virzieni un plānotie uzdevumi mērķu sasniegšanai, bet plānošanas dokumentā netiek noteikti projekti un detalizētas konkrētas darbības, tad līdz ar to Vides pārskatā ir iestrādāti vispārēji risinājumi plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes mazināšanai. Kopumā risinājumi un jomas, kur tādi nepieciešami, identificētas pamatoti. Birojs pilnībā pievienojas secinājumiem, kas izdarīti saistībā ar rekultivācijas pasākumu veikšanu, tai skaitā paralēli jaunu ieguves vietu apguvei. Birojs jau iepriekš šajā atzinumā ir izteicis viedokli saistībā ar minēto jautājumu, nav pieļaujams, ka rekultivācijas pienākuma īstenošana tiek atlikta un novilcināta. Tāpat – pamatoti secināts, ka, plānojot jaunas kūdras ieguves platības un izvērtējot tos purvus, kuros iespējama kūdras ieguve nākotnē, svarīga ir Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju (*Natura 2000*) tīkla konektivitāte, lai saglabātos neskarti purvi arī ārpus *Natura 2000* tīkla, caur kuriem iespējama augstiem purviem raksturīgo sugu pārvietošanās. Arī šos apsvērumus nepieciešams ņemt vērā, izsverot virzienus, kuros būtu nepieciešama vadlīniju un rekomendāciju izstrāde. Tikpat būtiski, Biroja ieskatā, būtu apņemties strādāt arī pie metodoloģijas izstrādes, kā novērtēt kūdras ieguves summāro un kumulatīvo ietekmi ilgtermiņā, jo īpaši bioloģiskās daudzveidības kontekstā. No plānošanas dokumenta izrietošās darbības var būt priekšnoteikums būtiskai ietekmei, tai skaitā uz aizsargājamiem biotopiem un sugām, tie var būt arī objekti (tas atbilstoši Vides pārskata sniegtajai informācijai arī tiek konstatēts), kuriem atbilstoši Novērtējuma likumā noteiktajam jāveic ietekmes uz vidi vai ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamām dabas teritorijām (*Natura 2000*) novērtējuma procedūra.

6. Plānošanas dokumenta iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes izvērtējums

Atbilstoši Vides pārskatā norādītajam plānošanas dokuments neietver pasākumus vai rīcības, kuru īstenošana varētu radīt būtisku pārrobežu ietekmi.

7. Iespējamie kompensēšanas pasākumi

Saskaņā ar likuma “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” 43. panta nosacījumiem kompensēšanas pasākumi ir jānosaka, ja plānošanas dokuments ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un ir pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.

Vides pārskatā atzīmēts, ka, plānojot jaunu kūdras ieguves vietu attīstību, katrā konkrētā gadījumā IVN procesā jāizvērtē potenciālo ietekmi uz dabas vērtībām un jāpieņem lēmumu par kompensācijas pasākumu nepieciešamību, veicot, piemēram, atbilstošu rekultivāciju degradētajās teritorijās. Vēsturiskajās un degradētajās ieguves vietās, kas atrodas ĪADT, *Natura 2000* teritoriju tuvumā, vēlams primāri īstenot renaturalizāciju un sugu vai biotopu atjaunošanas pasākumus, lai kompensētu zaudētās vērtīgās dabas teritorijas un saglabātu konektivitāti. Izstrādātajās vērtējumā, ievērojot plānošanas dokumenta detalizācijas pakāpi, un to, ka plānošanas dokumentā nav paredzētas tādas darbības vai rīcības, kuru īstenošana varētu radīt būtisku negatīvu ietekmi uz *Natura 2000* teritorijām, plānošanas dokumenta īstenošana neradīs negatīvu ietekmi uz *Natura 2000* teritorijām. Secināts, ka konkrētajam plānošanas dokumentam nav nepieciešams normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izstrādāt kompensācijas pasākumus, tajā iestrādāti risinājumi ietekmes mazināšanai, kas paredzami plānošanas līmenī, bet konkrēti risinājumi un nosacījumi paredzēto darbību kontekstā vērtējami jau attiecīgo projektu stadijās.

8. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Izstrādātājas vērtējumā plānošanas dokumenta īstenošana neparedz ietekmes uz vidi intensificēšanu, tādēļ reālu vides stāvokļa monitoringa programmu izstrāde un monitoringa novērojumu īstenošana, Izstrādātājas ieskatā, šajā gadījumā nav nepieciešama. Secināts, ka katrā licences laukumā tiek noteiktas obligātās prasības vides monitoringa veikšanai, kas pārsvārā ietver hidroloģisko, hidroģeoloģisko apstākļu izmaiņu monitoringu, novadāmā ūdens daudzuma un kvalitātes monitoringu, saņemošo ūdeņu kvalitātes monitoringu, bioloģiskās daudzveidības monitoringu (ja ieguve tiek veikta tikai daļā no purva), nepieciešamības gadījumā var tikt izvērtēta nepieciešamība veikt SEG emisiju, gaisa kvalitātes vai trokšņa līmeņa monitoringu vai mērījumus. Minētie mērījumi var tikt turpināti arī atradnes rekultivācijas laikā un pēc tam, kas ļautu izvērtēt rekultivācijas kvalitāti un rezultātus. Secināts, ka, īstenojot plānošanas dokumentu, ieteicams veidot atbildīgo nodaļu valsts pārvaldes institūcijā (VARAM vai Valsts Vides dienestā), kur tiek plānota un organizēta plānošanas dokumenta realizācija, apkopota un analizēta iegūtā informācija un izvērtēta dokumenta realizācijas gaita, nepieciešamības gadījumā, izstrādājot grozījumus Pamatnostādnēs. Izstrādātājas vērtējumā būtu lietderīgi arī analizēt kūdras ieguves vietās veiktā monitoringa rezultātus, kas ļautu pilnveidot pasākumus ietekmju mazināšanai, prasības monitoringa programmām un monitoringa veikšanai. Plānošanas dokumenta īstenošanas procesā, īstenojot paredzētās darbības, iespēju robežās izvērtējami sasniegtie rezultāti, piemēram: 1) Purvu (kūdras atradņu) skaits, kurās veikta inventarizācija, tai skaitā to robežu kartēšana; 2) Ikgadēja Licenču laukumu, no tiem rekultivēto, izstrādes stadijā un neapgūto teritoriju platība; 3) Veikto zinātnisko pētījumu rezultāti par SEG emisijām no purviem, to izstrādes un pēc rekultivācijas laikā; 4) Izstrādāto, rekomendēto rekultivācijas pasākumu efektivitātes izvērtējums; 5) Rekultivēto ieguves vietu skaits, rekultivācijas veidi un rekultivācijas rezultāti; 6) "Tumšās kūdras" ieguves apjomi un izmantošanas veidi; 7) Iegūtās kūdras apjoms, ieguves vietu skaits; 8) Kūdras izmantošanas veidi un 9) Kūdras ieguves vietu monitoringa dati.

Biroja ieskatā plānošanas dokumentam jāizstrādā monitoringa ziņojums, kurā tiktu izvērtēti vides stāvokļa raksturojošie indikatīvie rādītāji, tostarp, izmantojot gan Izstrādātājas ieteiktos sasniedzamos rezultātus, gan tos papildinot ar rādītājiem, kas raksturotu Vides pārskatā prognozēto ietekmi un izdarītos secinājumus (piemēram, par platībām no Pamatnostādņu 3.pielikuma teritorijām, kurās apstiprinājusies iespēja veikt kūdras ieguvi, un 3. pielikumā neiekļautām platībām, kurās noteikti jauno licenču laukumi; par platībām, kurās ne tikai izstrādāts rekultivācijas pasākumu plāns, bet faktiski uzsākta rekultivācija u.tml.). Monitoringa ziņojumā nepieciešams ietvert tādus indikatorus, ar kuru palīdzību varētu veikt uzraudzību, vai Vides pārskatā izteiktās prognozes par sagaidāmo (galvenokārt – pozitīvo) ietekmi uz dabas vērtībām, dabas resursiem un vides kvalitāti ir piepildījušās, vai nav identificējama iepriekš neparedzēta ietekme uz vidi, un iepriekš neparedzēta ietekme uz vidi nav iemesls izdarīt grozījumus Pamatnostādnēs.

II Vides pārskata sabiedriskā apspriešana

Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 noteiktajām prasībām paziņojums par sabiedrisko apspriešanu plānošanas dokumentam un tā Vides pārskatam tika publicēts 2018. gada 10. janvārī laikraksta "Latvijas Vēstnesis" Nr. 7 (6093), (oficiālais publikācijas Nr. 2018/7.DAI), kā arī 2018. gada 10. janvārī nosūtīts Birojam ievietošanai tīmekļvietnē. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika 2018. gada 25. janvārī VARAM telpās, Peldu ielā 25, Rīgā. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmē piedalījās 20 dalībnieki, pārstāvot VARAM, Latvijas Kūdras asociāciju, Valsts Vides dienestu, Biroju, biedrību "Baltijas krasti", Vides konsultatīvo padomi, Dabas aizsardzības pārvaldi, Kurzemes plānošanas reģionu, AS "Latvijas valsts meži" un Vides aizsardzības klubu. Ar plānošanas dokumentu un Vides pārskatu sabiedriskās apspriešanas laikā varēja iepazīties VARAM tīmekļa vietnē, sadaļā "Sabiedrības līdzdalība".

Plānošanas dokumenta un Vides pārskata sagatavošanas izstrādes laikā bija nodrošināta aktīva sabiedrības līdzdalība jau no plānošanas dokumenta un tā Vides pārskata sākotnējās redakcijas publiskās apspriešanas. Laika periodā no 2018. gada sākuma līdz Pamatnostādņu un tā Vides pārskata iesniegšanai (2020. gada 2. jūlijs) Birojam atzinuma izsniegšanai, plānošanas dokuments tika vairākkārtīgi pilnveidots, rīkojot arī vairākas sabiedriskās apspriešanas sanāksmes, kā arī nosūtīts (2018. gada 16. maijs, 2019. gada 28. februāris un 2020. gada 7. maijs) starpministriju (starpinstitūciju) saskaņošanai Ekonomikas ministrijai, Finanšu ministrijai, Labklājības ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Tieslietu ministrijai, Zemkopības ministrijai, Pārresoru koordinācijas centram, biedrībai “*Latvijas Kūdras asociācija*”, Vides konsultatīvai padomei, Kurzemes plānošanas reģionam, biedrībai “*Latvijas Pašvaldību savienība*”, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam un AS “*Latvijas valsts meži*”. Vērtēti un/ vai ņemti vērā dažādi ierosinājumi un iebildumi, tai skaitā no Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Tieslietu ministrijas, Finanšu ministrijas, Zemkopības ministrijas, Pārresoru koordinācijas centra, biedrības “*Latvijas Kūdras asociācija*”, Vides konsultatīvā padomes un AS “*Latvijas valsts meži*”.

Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu sniegšanai tika nosūtīts Biroja norādītajām institūcijām un organizācijām. Vides pārskatā atzīmēts, ka rakstiski viedokļi par plānošanas dokumenta Vides pārskatu paudusi Dabas aizsardzības pārvalde 2018. gada 28. februāra vēstulē Nr. 1.5/974/2018–N un Kurzemes plānošanas reģions 2018. gada 8. februāra vēstulē Nr.2–5.5/24/18. Saņemtie atzinumi par plānošanas dokumenta Vides pārskatu, to analīze un informācija apkopoti 6. pielikumā “*Plānošanas dokumenta “Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2020.–2030. gadam” stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas laikā saņemto rekomendāciju apkopojums*”. Par vides pārskatu saņemta arī Vides konsultatīvās padomes 2020. gada 10. marta vēstule Nr.1-5 “*Par Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņu 2020.-2030. gadam projektu*”. Saņemtie viedokļi un priekšlikumi bijuši par pamatu Pamatnostādņu un Vides pārskata pilnveidošanai, sagatavojot Vides pārskata redakciju, kas atzinuma saņemšanai 2020. gada 2. jūlijā iesniegta Birojā.

Izvērtētā dokumentācija:

Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādnes 2020.–2030. gadam un tā Vides pārskats.

Piemērotās tiesību normas:

1. Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 27. jūnija Direktīva 2001/42/EK “*Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu*”;
2. Attīstības plānošanas sistēmas likums;
3. Likums “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*”;
4. Likums “*Par zemes dzīlēm*”;
5. Sugu un biotopu aizsardzības likums;
6. Likuma “*Par piesārņojumu*” II, IV, V daļa;
7. Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumu Nr. 157 “*Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums*” III, IV, V, VI, VII, VIII daļa;
8. Ministru kabineta 2013. gada 30. maija noteikumi Nr. 240 “*Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi*”;
9. Ministru kabineta 2014. gada 24. janvāra noteikumi Nr. 16 “*Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība*”;
10. Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 300 “*Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)*”;
11. Ministru kabineta 2009. gada 3. novembra noteikumi Nr. 1290 “*Noteikumi par gaisa kvalitāti*”.

Biroja viedoklis:

Atbilstoši Novērtējuma likuma 23. pici *prim* panta 6. un 7. daļas prasībām Birojs konstatē, ka:

- 1. Pamatnostādņu Vides pārskats kopumā atbilst normatīvo aktu prasībām, tajā ietverti secinājumi par vides problēmām un nepieciešamajiem risinājumiem to novēršanai, tomēr tie izstrādāti tādā detalizācijā, kādu pieļauj plānošanas dokumenta detalizācija un veiktā izpēte. Birojs uzskata, ka, pilnveidojot Vides pārskatu un plānošanas dokumentu, ņemams vērā šajā Biroja atzinumā norādītais.**
- 2. Lai konstatētu Pamatnostādņu īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, VARAM vismaz divas reizes plānošanas periodā (2026. gadā un 2030. gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Birojā.**

Birojs vērš uzmanību, ka VARAM atbilstoši Noteikumu Nr. 157 27. punktā noteiktajam jā sagatavo informatīvais ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi, kā ņemts vērā Vides pārskats, Biroja atzinums un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, jāsniedz izvēlēta risinājuma pamatojums un jānorāda pasākumi ietekmes monitoringam. Atbilstoši Noteikumu Nr. 157 28. un 29. punktā noteiktajam jā sagatavo un jāpublicē arī paziņojums par plānošanas dokumenta pieņemšanu.

Direktors

(*paraksts**)

A.Lukšēvics

Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu

Atzinums nosūtīts:

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, *E.Adresē*.